

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
СОЦІАЛЬНО - ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ**

Кафедра соціології і публічного управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Директор ІНІ СГТ
Андрій КІПЕНСЬКИЙ

« 19 » вересня 2023 р.

**Наскрізна програма практики студентів
здобувачів вищої освіти**

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 5 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 054 Соціологія
(шифр і назва)

Освітня програма Соціологія управління

ІНІ соціально-гуманітарних технологій

Харків – 2023 рік

Розробник:

старший викладач

(посада, науковий ступінь та вчене звання)

(підпис)

Світлана ГРИГОР'ЄВА

(ініціали та прізвище)

Ухвалено на засіданні випускової (их) кафедри

соціології і публічного управління

(назва кафедри, яка забезпечує викладання дисципліни)

Протокол № 7 від « 30 » серпня

2023р.

Завідувач кафедри

соціології і публічного управління

(назва кафедри)

Володимир МОРОЗ

(підпис) (прізвище та ініціали)

Ухвалено на засіданні науково-методичної ради ННІ соціально-гуманітарних технологій

Протокол № 1 від « 19 » вересня

2023 р.

Гарант ОП Марина БІРЮКОВА

(підпис, прізвище та ініціали)

Наскрізну програму схвалено на засіданні кафедри соціології і публічного управління на наступний навчальний рік.

20__/20__ н. р. протокол №__ від «__» _____ 20__ р.

20__/20__ н. р. протокол №__ від «__» _____ 20__ р.

20__/20__ н. р. протокол №__ від «__» _____ 20__ р.

20__/20__ н. р. протокол №__ від «__» _____ 20__ р.

ВСТУП

Невід'ємною складовою фахової підготовки студентів у закладі вищої освіти є практика. Вона – органічна складова системи їх фахової підготовки.

Наскрізна програма практики студентів освітньо-кваліфікаційного рівня – бакалавр є основним навчально-методичним документом, який визначає усі аспекти проведення практик. Вона забезпечує єдиний комплексний підхід до організації практик, їх системність, неперервність і послідовність навчання студентів.

Наскрізна програма практик – це основний нормативний та навчально-методичний документ університету, який визначає концептуальні засади практичної підготовки фахівця соціолога відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики, регламентує послідовність, тривалість і терміни проведення різних видів практик відповідно до навчального плану, визначає цілі, завдання та місце кожного виду практики в структурно-логічній схемі підготовки фахівця.

1. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ

Практика здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки соціологів-фахівців в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут». Її спрямовано на закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти під час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок і вмінь, визначених освітньою програмою підготовки фахівців в галузі соціології. Практика проводиться на оснащених відповідним чином базах практики, на сучасних виробництвах, в науково-дослідних та проектних організаціях різних галузей господарства та форм власності.

Порядок проведення практичної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Соціологія» Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» розроблено відповідно до: – Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII (із змінами); – Положення «Про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України від 08.04.1993 № 93; – Проекту Положення «Про практичну підготовку студентів вищих навчальних закладів» від 09.02.2011, розробленого Міністерством освіти і науки України; – Рекомендацій щодо проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, розроблених Державною науковою установою «Інститут інноваційних технологій і змісту освіти» у 2013 році на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.11.2012 № 970 «Про затвердження плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва» та наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.12.2012 № 1448 «Щодо плану першочергових заходів з виконання Державної програми розвитку внутрішнього виробництва».

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою практики є закріплення теоретичних знань, отриманих під час навчання, а також набуття й удосконалення компетентностей, визначених відповідною освітньо-професійною програмою підготовки здобувачів вищої освіти.

Завданнями практичної підготовки соціологів є закріплення набутих студентами знань, навичок та вмінь, які мають безпосередній вплив на професійний рівень майбутнього спеціаліста. Студенти поступово повинні придбати навички проблемного соціально-гуманітарного мислення, визначення та творчого аналізу професійних проблем.

3. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки студентів освітньо-професійної програми «Соціологія управління» ступеня вищої освіти Бакалавр спеціальності 054 Соціологія денної форми навчання 2021 року набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види, назви і обсяги практик студентів освітньо-професійної програми «Соціологія управління» ступеня вищої освіти Бакалавр спеціальності 054 Соціологія денної форми навчання 2021 року набору

№ з/п	Назва практики	Семестр	Обсяг практики	
			кредитів ЄКТС	годин
1.	Ознайомча практика	I	1	30
2.	Виробнича практика	VI	6	180
3.	Переддипломна практика	VIII	6	180

3.1. Ознайомча практика

Мета ознайомчої практики - сформуванню у студентів уявлення про майбутню професію та своє місце в ній.

Компетентності:

- ЗК01 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- СК01. Здатність оперувати базовим категоріальнопонятійним апаратом соціології.

Результати навчання:

- РН01 Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності ().
- РН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.

В межах ознайомчої практики пропонуються наступні заходи:

1. Відвідування Центру гендерної культури. Знайомство з проектами та ресурсами центру. Зокрема: музеєм жіночої та гендерної історії, роботою тренінгового центру, лабораторією моніторингу та досліджень (наприклад. Із дослідженням центру – «Моніторинг сексистської реклами»).

2. Відвідування відділу кадрів НТУ «ХП». Знайомство із специфікою роботи, посадовими обов'язками працівників, структурою відділу.

3. Відвідування рекламної агенції повного циклу ТОВ «Рекламне агентство «Екма»». Знайомство особливостями роботи, маркетинговими та рекламними дослідженнями, що проводять в агенції. Зустріч із провідними фахівцями агентства, розмова про якості (особистісні, ділові, професійні), що необхідні для соціолога-практика.

4. Відвідування креативного агентства «Starik», знайомство із головними напрямками роботи (зокрема брендингом, рекламними комунікаціями, дизайном) та можливостями роботи в цій сфері для соціологів.

3.2. Виробнича практика

Метою виробничої практики є здобуття вмінь, навичок дослідницької роботи та досвіду проведення соціологічного дослідження, що включає наступний комплекс дослідницьких робіт: підготовку програми соціологічного дослідження, розробку інструментарію збору соціологічної інформації, збір первинної соціологічної інформації, обробку та аналіз зібраної інформації та підготовка звіту за результатами дослідження.

Процес проходження виробничої практики передбачає вирішення здобувачами наступних завдань:

- закріплення знань з методології проведення соціологічного дослідження та актуалізація теоретичних знань з розробки елементів програми та інструментарію соціологічного дослідження;

- закріплення та апробація знань з методології та методів збору соціологічної інформації та розвиток навичок творчого, самостійного осмислення соціальних процесів і явищ, обґрунтування способів їх аналізу;

- практичне застосування соціологічних методів збору, обробки і аналізу інформації для діагностики соціальних проблем;

- розвиток навичок теоретичного обґрунтування вживаних методів і підходів до вирішення соціальних проблем;

- формування умінь постановки і теоретичного пояснення соціальних проблем;

- розвиток та закріплення навичок збору, систематизації, обробки, аналізу матеріалів, одержаних у ході конкретно-соціологічного дослідження, правильного їх підбору для верифікації пояснень суспільних проблем і явищ;

- освоєння навичок і умінь професійного практичного та міжособистісного спілкування та підтримка відповідних відносин у команді;

- розробка конкретних пропозицій і рекомендацій щодо поліпшення в сферах, які досліджуються;

- самостійне вивчення наукових, науково-практичних, статистичних та інших інформаційних джерел гуманітарного, соціокультурного і соціологічного напрямку, пов'язаних із характером професійної діяльності з метою удосконалення загальної теоретичної і практичної підготовки.

Компетентності та результати навчання, які набуваються під час практики.

Компетентності:

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК-1).
- Здатність працювати в команді (ЗК-3).
- СК04. Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів.
- СК05. Здатність самостійно планувати, організовувати та проводити соціологічне дослідження

- СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
- СК07. Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефахівців
- СК08. Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога

Результати навчання:

- Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності (РН-1).
- РН09. Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.
- РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.
- РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.
- РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.

3.3. Переддипломна практика

Загальна мета переддипломної практики – підготувати студентів до самостійного виконання службових обов’язків на відповідній посаді згідно з отриманою спеціалізацією, а також проведення дипломного дослідження, а саме:

1. Закріплення студентами одержаних теоретичних знань.
2. Ознайомлення з діяльністю соціолога/спеціаліста в реальних умовах трудової діяльності.
3. Залучення до практичної діяльності майбутніх спеціалістів-соціологів.
4. Систематичне поновлювання знань та застосування їх у практичній діяльності.

5. Розробка дипломного дослідження та збір емпіричного матеріалу для дипломної роботи.

6. Апробація теоретичної частини роботи в практичній/трудоїї діяльності.

7. Творче застосування набутих знань, вмінь та навичок у практичній/трудоїї діяльності.

8. Обґрунтування рекомендацій.

Компетентності та результати навчання, які набуваються під час практики.

Компетентності:

- Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК01).
- Здатність працювати в команді (ЗК03).
- Здатність збирати, аналізувати та узагальнювати соціальну інформацію з використанням соціологічних методів (СК04).
- Здатність самостійно планувати, організувати та проводити соціологічне дослідження (СК05).
- Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації (СК06).
- Здатність презентувати результати соціологічних досліджень для фахівців та нефаківців (СК07).
- Здатність дотримуватися у своїй діяльності норм професійної етики соціолога (СК08).

Результати навчання:

- РН01. Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.
- РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.
- РН09. Вміти розробляти програму соціологічного дослідження.
- РН10. Володіти навичками збору соціальної інформації з використанням кількісних та якісних методів.

- РН11. Презентувати результати власних досліджень для фахівців і нефахівців.
- РН12. Знати та дотримуватися етичних норм професійної діяльності соціолога.
- РН14. Знати основні категорії соціального управління, основні типи організаційноуправлінських структур та шляхи оптимізації діяльності персоналу організації, потенціал соціологічного забезпечення управлінського процесу в організаціях; вміти будувати дерево цілей для діагностики діяльності та формувати стратегії розвитку організації.

БАЗИ ТА ПОРЯДОК ПРОХОДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Практика здобувачів вищої освіти за спеціальністю 054 «Соціологія» проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програми для відповідних рівнів вищої освіти, або в його структурних підрозділах.

Підприємства (організації, установи), які використовують як бази практики, відповідають таким вимогам:

- здатність забезпечити виконання програми практики;
- наявність структур, галузей, що відповідають спеціальностям/освітнім програмам;
- наявність безпечних і нешкідливих умов виконання санітарно-гігієнічних норм і вимог з охорони праці під час проведення практики;
- можливість кваліфікованого керівництва практикою здобувачів вищої освіти;
- надання здобувачам вищої освіти на час практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмі практики (за наявності відповідних вакансій);
- надання здобувачам вищої освіти права користуватися бібліотекою, лабораторіями, технічною та іншою документацією, потрібною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства;
- можливість подальшого працевлаштування випускників Університету (на загальних підставах за наявності вакансій).

Для проведення практики Університет завчасно укладає відповідні угоди про проведення практики на базі підприємства.

Короткострокові угоди укладають на період проходження конкретної практики .

З метою успішного виконання завдань практики та налагодження тісних зв'язків з роботодавцями Університет укладає довгострокові угоди на 3–5 років .

Здобувачі вищої освіти можуть самостійно, за узгодженням з керівником практики від кафедри вибирати місце проходження практики й пропонувати його для використання.

У межах академічної мобільності здобувачам вищої освіти може бути надана можливість проходження практики на сучасних високотехнологічних профільних підприємствах або в університетах інших країн. Проходження практики за кордоном може здійснюватися за міждержавними угодами, за угодами між вищими навчальними закладами з можливістю надання міждержавних стипендій або грантів. Практика за кордоном, її керівництво та підведення підсумків має здійснюватися на загальних засадах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1.	Паніотто В., Харченко Н. Методи опитування: підручник. Київ: Києво-Могилянська академія, 2017. 342 с.
2.	Соціологія: організація емпіричного дослідження. Навч. посібн. / уклад. Балановський Я. М. – Умань: Візаві, 2019. – 471 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/10780/1/%D0%94%D1%80%D1%83%D0%BA%20%282%29.pdf
3.	Гоманюк М.А. Інтерв'юер у масовому опитуванні. Кишеньковий навчально-методичний посібник. – Херсон : Гілея, 2013. – 84 с
4.	Сучасні методики контент-аналізу: навчальний посібник / За заг. ред. Костенко Н., Батаєвої К., Іванова В. Київ: Кондор, 2018. 256 с.
5.	Вербець В.В. Методика організації та проведення соціологічного дослідження: Навчально-методичний посібник. – Березно. - 2008. – 231 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://eprints.oa.edu.ua/369/1/verbec.pdf
6.	Комплексні вимірювальні інструменти в соціологічних дослідженнях: розроблення, адаптація, обґрунтування достовірності [Є. Головаха, С. Дембіцький, Н. Паніна та ін.]; за наук. ред. Є. Головахи та С. Дембіцького. – Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. – 405 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://i-soc.com.ua/assets/files/library/kompleksni-vimiryuvalni-instrumenti-v-sociologichnih-doslidzhennyah.pdf
7.	Як провести соціологічне дослідження: методичні рекомендації / Упоряд. та заг. ред. О.М. Балакіревої та О.О. Яременка. – К.: Державний ін.-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 264 с.
8.	Паніна Н. В. Технологія соціологічного дослідження. Київ: Наукова думка, 2006. 232 с.
9.	Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження. Київ: Дух і Літера, 2015. 380 с. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/7700/Bogdan_SocResearch.pdf
10.	Якісні дослідження в соціологічних практиках: навчальний посібник / За ред. Н. Костенко, Л. Скокової. Київ: Інститут соціології НАНУ, 2009 400 с. https://i-soc.com.ua/assets/files/library/g_s_ok.pdf
11.	Chapter 2: Sociological Research Methods URL: https://www.gcsnc.com/site/handlers/filedownload.ashx?moduleinstanceid=106970&dataid=89367&FileName=chap02.pdf

12.	A Quick Guide to Quantitative Research in the Social Sciences URL: A Quick Guide to Quantitative Research in the Social Sciences
13.	Social Research Methods and Design (29 навчальних відео). URL: https://www.youtube.com/playlist?list=PLirEzjoHKvxaX8zZuFUSAi4jdukeexwx